

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Емилия Първанова Панайотова, преподавател по Административно право и административен процес в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“ (Административно право и административен процес) на Васил Георгиев Стойнов, задочен докторант в катедра „Административноправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с тема на дисертационния труд: „Административноправен режим на държавните помощи в българския енергиен сектор“.

I. Относно процедурата за защита на образователна и научна степен „доктор“

Назначена съм за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Административноправен режим на държавните помощи в българския енергиен сектор“ на Васил Георгиев Стойнов, задочен докторант в катедра „Административноправни науки“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ със Заповед № РД-38-135/24.03.2023 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“. С решение на научното жури, прието на неговото първо заседание, съм определена за рецензент по процедурата.

По процедурата е представен дисертационен труд в обем 201 страници, както и три статии в специализирани научни издания, свързани с проблематиката на изследване, която има дисертационният труд, както следва:

1. статия на тема „ Становищата на данъчните администрации, водещи до забранени държавни помощи (Решенията на ЕК срещу Люксембург,

Холандия, Ирландия и Белгия)”, публикувана в списание „Европейски правен преглед“, 2017, Том XVII;

2. статия на тема „Режимът на административните нарушения и наказания в сектора на енергетиката“, публикувана в сборник от Научна конференция, посветена на 50 години от влизането в сила на Закона за административните нарушения и наказания от 1969 година, С.: Унив. издателство „Св. Климент Охридски“, 2020;

3. статия на тема „Еволюция и съвременни тенденции на режима на държавни помощи“, предадена за печат в списание „Правна мисъл“.

Представеният дисертационен труд и публикациите в специализирани научни издания отговарят на формалните изисквания за провеждане на процедура за защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен „доктор“, според действащата по отношение на процедурата законова и подзаконова нормативна уредба, както и на изискванията на Правилника за реда и условията за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

II. Относно докторанта, изготвил дисертационния труд

Васил Георгиев Стойнов е завършил средно образование в Първа езикова гимназия – Варна през 2008 г. и висше образование по специалност „Право“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2013 г. Получава стипендия за даровити студенти от Фондация Конрад Аденауер (окт. 2015 – септ. 2016) и завършва магистратура по Бизнес право на Свободен университет Берлин, Програма „Европейско конкурентно и регулаторно право“. През 2018 г. е приет за задочен докторант в катедра „Административноправни науки“ на Юридическия факултет и е отчислен с право на защита поради изтекъл срок, считано от 20.02.2023 г.

Наред с работата си по подготовка на дисертационния труд, Васил Стойнов е преподавател в Свободен университет Берлин от юни 2019 г. и досега, като води лекции на тема „Енергийно право на Европейския съюз“ в Програма „Европейско конкурентно и регулаторно право“.

Васил Стойнов трайно проявява ангажираност, свързана с енергетиката: бил е национален експерт в Министерство на енергетиката (01-07. 2018 г.); от 2017 г. и досега е юрисконсулт в Български енергиен холдинг ЕАД, като от 2018 г. и понастоящем е юрист и в Европейската комисия – Главна дирекция „Енергетика“.

Докторантът участва и в различни инициативи и проекти в областта на правото: основател и член е на Надзорния Съвет на Сдружение „Праводач“ (09. 2013 г. - досега); основател и член е на Euroraeus – Национално състезание по Право на ЕС (05. 2013 г. – досега); Вицепрезидент на „Семинари и конференции“ ЕЛСА България (09. 2012 – 05. 2013).

III. Относно представения дисертационен труд

1. Представеният в процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ дисертационен труд е посветен на актуална и значима област на изследване. Въпреки че отделни елементи от изследваната проблематика са били предмет на по-ранни научни търсения в българското административно право, до настоящия момент не е налице цялостно изследване на административноправния режим на държавните помощи в българския енергиен сектор, поради което представеният дисертационен труд несъмнено представлява научна новост. Наред с това, развитието на юриспруденцията на Съда на ЕС и технологичният напредък в енергийния сектор предпоставят динамика на нормативната уредба на обществените отношения в тази сфера на

националната икономика, което придава актуалност на направеното изследване.

2. Изследването е насочено към това да даде отговор на въпроса кои са характерните административноправни белези на режима на държавните помощи в енергийния сектор, както и дали мерките за държавна помощ, предприети и изпълнени в българския енергиен сектор, отговарят на изискванията на националното и европейското законодателство. Направена е оценка на общия режим на държавните помощи и на конкретните мерки, чрез които този режим бива реализиран, от административноправна гледна точка.

Като се има предвид, че енергийният сектор е стратегически дял от националната икономика, и че нарастват геополитическите предизвикателства в енергетиката в световен мащаб, от които пряко е засегната и България, предмет на разглеждане е и въпросът как чрез административноправната регулация в режима на държавните помощи държавната намеса в този сектор да бъде обоснована и ефективна, и да е в съответствие с националното и европейското право.

3. Дисертационният труд има структура, която способства за постигане целите на изследването. То почива на умело използване на историческия, системния, сравнителноправния и структурно-функционалния метод.

В Глава първа е проследено историческото развитие на концепцията за държавни помощи и е очертана нормативната рамка на режима на държавни помощи, започвайки с правната уредба на европейско ниво, последвана от уредбата на национално ниво. Особено внимание е обърнато на разпределението на правомощията в областта на държавните помощи между националните административни органи и органите на ЕС.

Предмет на изследване в **Глава втора** е понятието за държавни помощи, изведено от нормативната уредба и съдебната практика по прилагането ѝ. Отчитайки, че при регламентиране на държавните помощи финансовото и данъчното право имат немалък дял, дисертантът отговаря на въпроса кои са характерните административноправни белези на правния им режим. За целта предмет на анализ е разпределението на правомощията на държавните органи в областта на държавните помощи, разгледано е многообразието от властнически актове, с които намесата на държавата в енергийния сектор се реализира по административноправен ред, и е направена систематизация на видовете източници на административното право, върху чиято основа се изпълняват конкретните мерки на държавна помощи в областта на енергетиката.

Глава трета е посветена на държавните помощи в българския енергиен сектор, свързани с енергийната сигурност. В тази част от дисертацията задълбочено са разгледани няколко мерки:

Най-напред е направен анализ на индивидуалната мярка за държавна помощ с обект проектът за междусистемна свързаност между България и Гърция, включващ изграждането и управлението на междусистемна връзка за природен газ между двете държави. Направен е обоснован извод, че тя попада в обхвата на правилата за държавна помощ, като същевременно изпълнява всички условия за съвместимост на държавната помощ с правилата на вътрешния пазар. Това заключение е подкрепено и от анализа на Европейската комисия, която потвърждава че тази мярка за подкрепа е съвместима държавна помощ и следва да бъде одобрена.

Анализирани в светлината на правилата за държавни помощи са и двата дългосрочни договора за изкупуване на електроенергия (ДДИЕ), сключени

между НЕК ЕАД и дружествата „Контур Глобал Марица Изток 3“ АД (ТЕЦ МИ 3) и „Ей и Ес 3С Марица изток 1“ ЕООД (ТЕЦ МИ 1), произвеждащи електричество чрез термални въглищни централи. Направено е заключението, че е налице непозволена държавна помощ, която не е съвместима с условията на либерализация на енергийния пазар, тъй като води до икономически неоправдано изразходване на публичен ресурс и представлява бариера за свободно навлизане на нови участници на пазара.

Следваща мярка, която е подробно разгледана, е създаването на фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (Фонд СЕС), тъй като именно чрез този фонд държавата се опитва да коригира дисбалансите в енергийната система, причинени от самите договори за дългосрочно изкупуване на енергия и поетите към двата производителя на електроенергия ангажименти. Направено е заключение, че мярката по създаване на Фонд СЕС, в определени нейни части (относно компенсирането на разходите на НЕК ЕАД по ДДИЕ), може да се приеме за несъвместима държавна помощ.

В **Глава четвърта** предмет на анализ са мерките, насочени към декарбонизацията на българския енергиен сектор и които целят по-оптимизираното използване на наличните ресурси и насърчаването на производство на енергия от възобновяеми източници (ВЕИ).

4. В дисертационния труд Васил Стойнов се е позовавал на научни източници на български, английски и немски език. За целите на изготвянето на докторската си работа той е използвал относимите източници на правото на ЕС, както и решения на КС, на ВАС и значителна практика на Съда на ЕС.

5. В обобщение, като **основни приносни елементи** на проведеното изследване може да се определят:

- анализът относно съответствието между установеното в съдебната практика на Съда на ЕС понятие за държавна помощ и определението за държавна помощ, дадено от българския законодател в Закона за държавните помощи, и изведеното предложение *de lege ferenda* за промяна на разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗДП във връзка с § 1, т. 7 от ДР на ЗДП, чрез което понятието за държавни помощи в националното законодателство да е в пълно съответствие с режима на държавни помощи, въведен в чл. 107, § 1 от ДФЕС и съдебната практика по прилагането му;

- предложението *de lege ferenda* за изменение на модела на координация като метод на управление в областта на държавните помощи чрез предоставяне на обвързваща сила на някои от правомощията по координация на министъра на финансите;

- конкретната практическа насоченост на анализа на държавните помощи в българския енергиен сектор, свързани с енергийната сигурност, направен в Глава трета.

- прегледът на няколко Временни рамки за мерки за държавна помощ, които Европейската комисия е приела в отговор на конкретни предизвикателства, произтичащи от непредвидими и застрашаващи европейската икономика глобални кризи и направеното заключение, че използването в бъдеще на такива мерки следва да гарантира по-голямата равномерност при прилагането им и при достъпността до тях, защото държавните помощи по време на криза могат да бъдат и изборително средство за подкрепа, което не създава общоевропейски решения.

6. Представените допълнително три **статии** в проблематиката на изследването са посветени на различни аспекти на административноправния режим на

държавните помощи в областта на енергетиката. Във всички тях авторът излага аргументирано мнението си по дискутираните проблеми. Статиите са не само с теоретично, но и с практическо значение. Те могат да бъдат използвани както за усъвършенстване на законодателството, така и за уеднаквяване на неговото тълкуване и прилагане.

IV. Заключение

Като се има предвид изложеното по-горе, изразявам **положителната си оценка** за представения за защита дисертационен труд. Считаю, че той отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, както и на относимата уредба от Правилника за реда и условията за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Предлагам на членовете на научното жури, на Васил Георгиев Стойнов да бъде присъдена образователната и научната степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“ (Административно право и административен процес).

София, май 2023 г.

Проф. Емилия Панайотова